

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Škola:	Střední škola obchodní, České Budějovice, Husova 9
Projekt MŠMT ČR:	EU PENÍZE ŠKOLÁM
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0536
Název projektu školy:	Výuka s ICT na SŠ obchodní České Budějovice
Šablona III/2:	Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo šablony:	VY_32_INOVACE_CJL_606
Předmět:	Český jazyk a literatura
Tematický okruh:	Česká a světová literatura od počátků do 19. století
Autor, spoluautor:	Mgr. Petra Lefanová
Název DUMu:	Jan Amos Komenský
Pořadové číslo DUMu:	06
Stručná anotace:	
Prezentace seznamuje žáky s životem a dílem Jana Amose Komenského.	
Ročník:	1.
Obor vzdělání:	63-41-M/01 Ekonomika a podnikání, 65-42-M/02 Cestovní ruch, 66-41-L/01 Obchodník
Metodický pokyn:	Prezentace slouží jako doplněk pro výklad učitele. Otázky mohou žáci zpracovat písemně, případně mohou sloužit jako kontrolní test.
Výsledky vzdělávání:	Žák chápe význam tvorby J. A. Komenského a autora zasadí do kontextu české a světové literatury.
Vytvořeno dne:	3. 9. 2013
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora.	

Jan Amos Komenský

1592–1670

Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Johan_amos_comenius_1592-1671.jpg

Jan Amos Komenský – čím vším byl?

- biskup Jednoty bratrské
- filozof
- pedagog
- historik
- překladatel
- básník
- politik
- reformátor školství

je nazýván Učitelem národů

Jan Amos Komenský

- napsal přibližně 250 děl

Dílo můžeme rozdělit podle tematiky na:

- **filozofické**
- **pansofické** - vševědné
- **pedagogické**
- **jazykové**

Jan Amos Komenský – život

- narodil se v Nivnici, ale některé prameny uvádí i jiná místa – na hrobě v Naardenu je uveden Uherský Brod
- tam také prožil dětství
- ve 12 letech osiřel
- Jednota bratrská ho vyslala v r. 1611 na vysokou školu do Německa (Herborn, poté Heidelberg)
- po návratu r. 1614 učil (Přerov, Fulnek)
- působil také jako bratrský kněz

Jan Amos Komenský – život

- r. 1621 po bitvě na Bílé hoře musel z Fulneku prchnout před švédskými vojáky – nebyl katolického vyznání
- uchýlil se zpátky do Přerova – zde zemřela první žena dvě děti (synové) – morová epidemie
- r. 1624 se podruhé ožení
- nucen žít v ilegalitě – z Moravy vypovězeni bratrští duchovní
- r. 1628 odchází do emigrace

1. období tvorby do 1628 (do emigrace)

- v tomto období píše většinou česky
- převažují náboženské a filozofické texty (spisy)

Listové do nebe

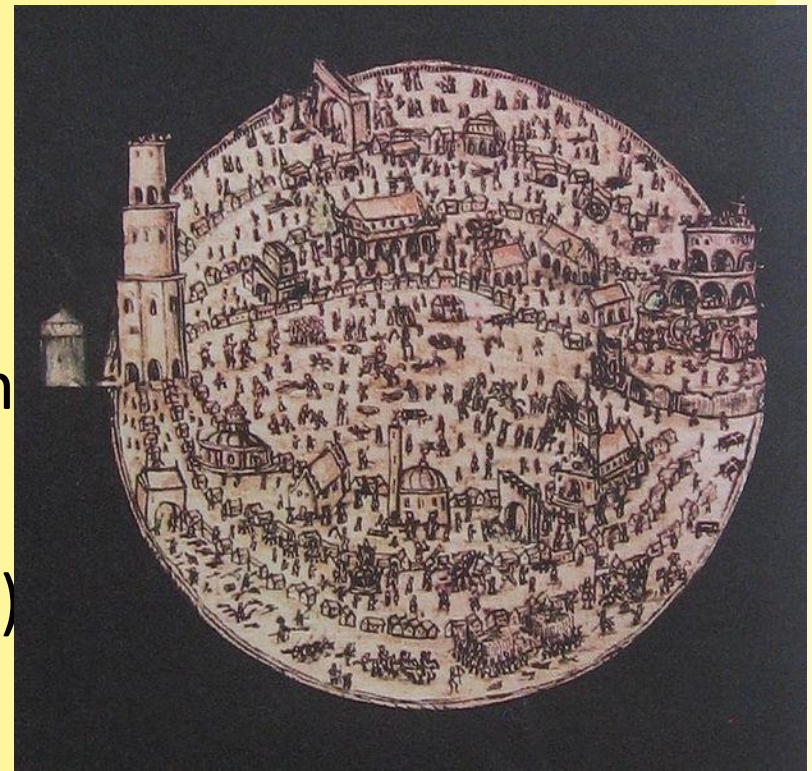
- spisek obsahující pět fiktivních dopisů chudých adresovaných Kristovi i psaných Kristem – ten utěšuje chudé a napomíná bohaté, nabádá, aby žili podle božích zákonů

1. období tvorby do 1628 (do emigrace)

Labyrint světa a ráj srdce

- rozsáhlá alegorická skladba
- vytříbený a bohatý básnický jazyk
- využívá zvukomalby a synonymy
- autor putuje světem vykresleným jako město (viz obr.)
- kritika soudobé společnosti

Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-09-07]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Labyrint_sv%C4%9Bta_a_r%C3%A1j_srdce

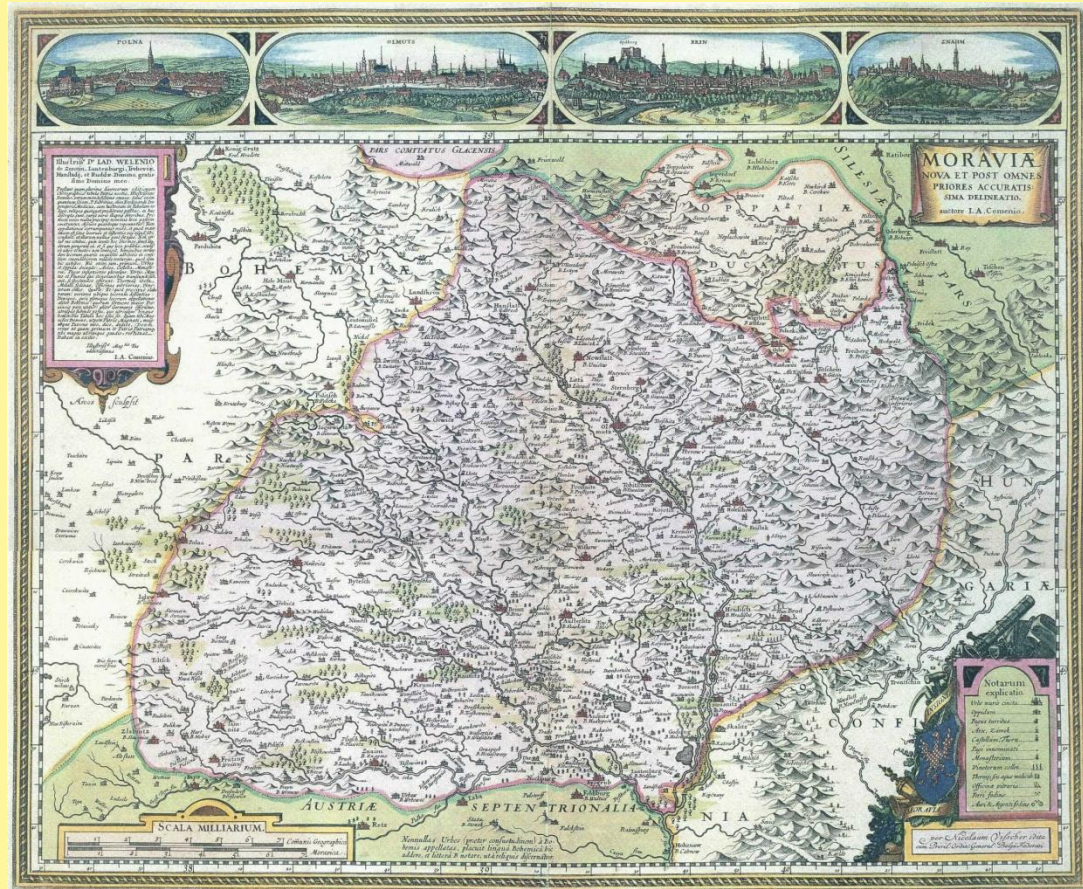
Labyrint světa a ráj srdce

- poutník se vydá do světa, aby si našel zaměstnání a místo, kde bude žít
- doprovází ho Všeživý Všudybud – ten mu radí, aby byl se vším spokojen, Mámení – nasazuje poutníkovi růžové brýle, které mají pohled na svět zkreslovat
- poutník se nenechá zmást
- všude vidí chamtivost, ziskovost, podvod, klam, hříchy
- východiskem ze zoufalé situace je samota, náboženské rozjímání a splynutí s Bohem – ráj srdce

Komenského mapa Moravy z r. 1627

- vlastivědný zájem
- mapa vyšla v Amsterdamu
- do 18. st. nejspolehlivější údaje o této části státu

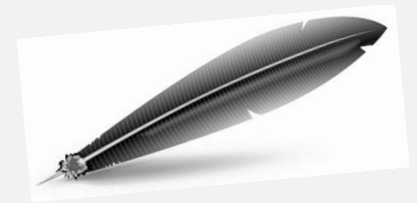

Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-09-07]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Mapa_Moravy_1627.jpg

2. období tvorby od 1628 do 1648

(podepsání mírové smlouvy mezi Švédy a Habsburky)

- po odchodu z vlasti se mu stalo druhým domovem polské Lešno
- zde učil na gymnáziu
- ve 30. letech vznikají převážně pedagogické spisy – didaktické a také vševedné práce
- je autorem známých pedagogických zásad
- např. pojmová jasnost, názornost, přiměřenost, postup od jednoduššího ke složitějšímu, zřetel k dětskému chápání, směřování výuky k praktičnosti
- přístup ke vzdělání všech vrstev (i chudí, i dívky)

2. období tvorby od 1628 do 1648

(podepsání mírové smlouvy mezi Švédy a Habsburky)

Informatorium školy mateřské

Brána jazyků otevřená

- učebnice latiny + encyklopedie
- z latinských slov sestavil věty, rozdělil je do 100 lekcí podle celků (o vzniku světa, o přírodě, o lidském těle, o umění, o náboženství...)

Didaktika – návrh jednotné a obecné školské soustavy

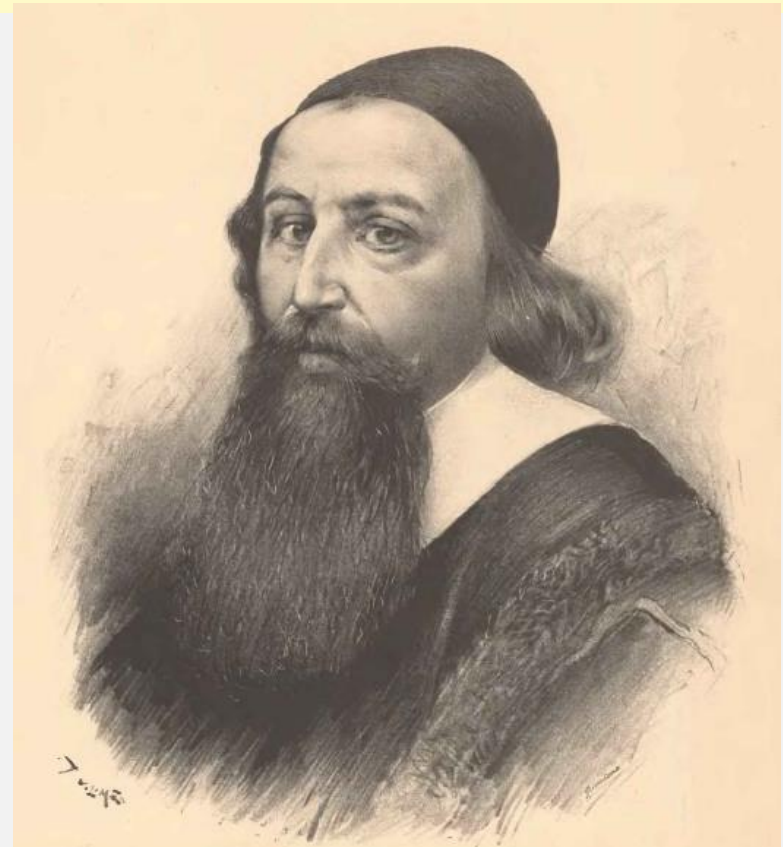
Velká didaktika – psaná latinsky

- první systematické dílo o výchově a vzdělávání
- položil základy pedagogiky jako vědního oboru v celosvětovém kontextu

2. období tvorby od 1628 do 1648

(podepsání mírové smlouvy mezi Švédy a Habsburky)

- ve 40. letech žil ve Švédsku
- byl tam pozván, aby reformoval školství
- vytvářel nové učebnice

JAN AMOS KOMENSKÝ.

3. období tvorby od 50. let do smrti (1650–1670)

- třetí etapa života byla pro Komenského také náročná
- po návratu ze Švédska do Polska mu zemřela druhá žena (po čase se potřetí oženil)
- za švédsko-polské války ztratil velkou část majetku a také mu shořel rukopis ke slovníku Poklad jazyka českého
- Polsko se stalo katolickou zemí – Komenský využil pozvání holandského kupce a odjel r. 1656 do Amsterdamu
- už tehdy byl Komenský známou osobností – udělili mu čestnou profesuru
- zde také Komenský zemřel, je pochován v Naardenu

3. období tvorby od 50. let do smrti (1650–1670)

Kšaft umírající matky Jednoty bratrské

- kšaft = poslední vůle, závěť
- Komenský byl posledním biskupem Jednoty bratrské
- Jednotu bratrskou ztělesnil jako umírající matku
- matka promlouvá k věřícím (rozptýleným ve světě) a odkazuje jim duchovní bohatství

3. období tvorby od 50. let do smrti (1650–1670)

Svět v obrazech – Orbis pictus

- původně učebnice latiny
- obrazový doprovod k textu
- názornost
- čtyři jazyky

3. období tvorby od 50. let do smrti (1650–1670)

Všeobecná porada o nápravě věcí lidských

- nedokončené dílo – plán 7 dílů, vyšly pouze 2
- vysoce ceněno a hodnoceno
- rukopis se ztratil a byl nalezen až v r. 1935
- Komenský plánuje vytvoření světa bez válek a sporů
- filozoficky uvažuje o lásce a moudrosti, míru
- cíl: celková náprava lidstva

Závěrečný malý test

1. Které z Komenského děl je alegorií?
2. Které pedagogické spisy znáte? Jaký mají význam?
3. Jsou Komenského zásady vyučování aktuální i dnes?
Vysvětlete.
4. Vysvětlete pojmy: pansofie, kšaft, reformace (školství).
5. Jaké důvody měl Komenský pro odchod z vlasti.
6. Která jazyková díla znáte?
7. Pokuste se shrnout několika málo slovy - o co Komenský celý život usiloval. Jaké měl představy o společnosti?

Zdroj

- *Literatura pro 1. ročník středních škol.* první vyd. Brno: Didaktis, 2008. ISBN 978-80-7358-115-2.
- PROKOP, Vladimír. *Dějiny literatury od starověku do počátku 19. století: pro výuku literatury na středních školách.* první vyd. Karlovy Vary: O. K.-Soft, 2008.
- Zdroje obrázků citovány přímo v textu
- obrázky ze sady klipartů -<http://www.pdclipart.org/index.php>